

FOTO: DRAGAN ARRIGLER

Slovenski kulturni praznik

Spet se spominjamo pesnika Franceta Prešerna, spet so ob slovenskem kulturnem prazniku soočamo s svojo lastno ustvarjalnostjo. Prešernov dan nas seveda navaja, da se ozremo nazaj v preteklost, pa tudi v vizijo prihodnosti pri nas vodi. Ob spoštljivem spominu na našega največjega pesnika premerjamo našo današnjo ustvarjalnost. Pri tem seveda ne gre samo za podeljevanje Prešernovih nagrad, pogosto zaznamovano s čakani, prerivanji in predalčkanjem, ampak za spodbujanje k tistemu širokemu planu, ki je nekoč dvigal v skoraj nemogoče višine Prešerna, in ki terja od nas prav zato, ker nas je malo, da ustvarjamo nekaj več kot ostali, zgoj zato, da bi bili vsem, tudi največjim – enaki.

Prešernova poezija nam izpričuje, kako je pesnik v svojem času okorno in zaničevano kmetiško slovenščino samo s sposobnostjo svojega duha, z zanosom svojega srca povzdignil do vrhov evropske kulture. In kot je po eni strani izpovedoval svoja najbolj osebna čustva, svoj up in svoj strah, tako je hkrati že tedaj izpisal še danes veljavni splošni slovenski narodni in politični, socialni in kulturni program. Kaj ne bi torej tudi danes nazdravili vsem narodom, ki še hrepene po svobodi, kaj ne bi ponudili roke sosedom, ki so pripravljene živeti z nami v miru, kaj ne bi želeli srečo vsem!

Koliko vsega tega smo sprejeli tudi v naše vsakdanje programe! Mar ni bil narodnoosvobodilni boj uresničevanje Prešernove ideje o svobodi? Tudi vsa naša današnja pomoč osvobodilnim gibanjem po svetu je ravnanje, ki izvira iz iste misli. Pa prizadevanje za sožitje s sosedi, politika neuvrščenosti, demokracija, samoupravni socializem in človečnost! Res, velike in lepe zastave razvijamo, pa vendar včasih le zanemarjamo zgled Prešernove ustvarjalnosti, izkrivljamo svoje vzajemne odnose, zapadamo v frazerstvo in potrošništvo.

Skoraj tisoč let smo Slovenci živeli brez svoje državnosti, brez svoje politične in nacionalne neodvisnosti. V tem času nas je v marsičem ohranjal prav jezik, nas je ohranjala kultura, nas je vzpodbujal gon po ustvarjanju. V svoji zgodovini nismo imeli ne svojih kraljev ne svojih velikašev in bogatašev, bili smo narod proletarcev, toda narod, ki se ni uklanjal, ker je imel zaupanje vase, v svoj plamen, v svojo osebnost. Prešeren nam je ostal simbol za vse to, simbol, ki nam mora ostati svetel. Ne samo zaradi Prešerna. Tudi zaradi nas samih.

Slovenski kulturni praznik smo povezali v bistvu s spominom na dan pesnikove smrti; ne njegovega rojstva. Pa da ne bi bilo to tudi odsev naših senčnih plati in ožin, izvirajočih in siceršnjih nemajhnih sposobnosti? Odsev tega, da zato ker smo dobri težko priznamo še boljšega? Odsev tega, da marsikdaj v trenjih in zavisti znamo človeka pošteno soditi šele po smrti? Bi se zato med hvalnicami morda skušali vprašati tudi po tem?

BOGDAN POGAČNIK

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

Leto IX – 9. februar 1981.

Štev.: 2 – BREZPLAČNO

Kardelj pripada vsem Jugoslovanom

Nemogoče je v kratkem zapisu oceniti izgubo tovariša Kardelja, velikana revolucije, revolucionarja misli in prakse, ter oceniti njegovo velikansko delo, s katerim je pričel z devetnajstimi leti, ko je postal sekretar PK Slovenije. Njegovo delo je izraz kritične vesti naše revolucije in dialektičnega angažiranja za novo, bogatejšo vsebino življenja. France Popit je dejal, da »Kardeljevo delo odkriva naše perspektive in vrednote, za katere se je vredno boriti. Usodno obdobje slovenskega naroda je neločljivo povezano z življenjem in delom Edvarda Kardelja, z njegovo neprecenljivo ustvarjalno silo borca in organizatorja, marksističnega misleca in znanstvenika, državnika in humanista...«

Nenehno je iskal in utrjeval sistem, ki sprošča osebne in družbene sile; bil je nasprotnik dogmatizma in birokratizma. S kritično vizijo ugotavlja: »Živeli bi v iluziji, če bi mislili, da je mogoče enkrat za vselej dati formulo in recept za idealno samoupravno socialistično družbo... Samoupravljanje bo bitka in trud cele epohe, boj interesov in prakse delovnega človeka skupaj z ustvarjalnim prizadevanjem najnaprednejše ideologije, znanosti in politike.«

Zavzemal se je za znanost, ki osvobaja delavski razred; Kardeljev opus je neizčrpni vir in spod-

buda znanstvenemu delu, izjemno dialektično združevanje teorije in prakse. Ob promociji za rednega profesorja Ekonomske fakultete Borisa Kidriča, njegovega najintimnejšega prijatelja in sodelavca, je dejal: »Ne obstaja znanost, ki se prej ali slej, neposredno ali dolgoročno, ne potrjuje na kateremkoli področju prakse človeštva, in ne obstaja resnično ustvarjalna praksa na kateremkoli področju družbenega življenja, ki se v katerikoli obliki in obsegu ne naslanja na znanost.«

Kardelj z vsem svojim delom in življenjem pripada vsem Jugoslovanom; sodeloval je pri vseh pomembnejših odločitvah jugoslovanskega vodstva v predvojnem, medvojnem in povojnem obdobju kot član najvišjih partijskih, državnih, vojaških forumov. Njegovo delo bo za vselej ostalo najdragocenejša dediščina našega boja za socializem; delo komunista, ki je ustvarjal zgodovino. Za vse čase bo vpisano v zgodovino narodov in narodnosti Jugoslavije, pa tudi v zgodovini socializma kot svetovnega procesa; odločilno je prispeval k zgodovinskim spremembam napredne družbene preobrazbe. S Kardeljem smo utrdili samozavest slovenskega naroda, svojo lastno identiteto.

Ob Titu je bil soustvarjalec naše neuvrščene in neodvisne politike; neusahljiv vir proučevanja in prakse naše izvirne poti v sociali-

zem. V »zgodovinskih koreninah neuvrščenosti« poudarja, da »gibanje neuvrščenosti ni samo oblika mednarodne politike, ampak tudi oblika spreminjanja sveta. Gibanje ni subjektivistična konstrukcija in kratkotrajen pojav določenega trenutka mednarodnega položaja, ampak dolgoročni družbenozgodovinski dejavnik z močjo zgodovinske nujnosti.«

Živel je polno življenje; do konca je delal in do konca je vztrajal. Bil je najsvetlejši primer skromnosti, predanosti, humanizma. Z vsem svojim bitjem in delom je nasprotoval porabniški miselnosti, ki tako razdiralno vpliva na življenje človeka in družbe. Bojeval se je za srečo vseh in vsakogar!

Nastala je nenadomestljiva praznina; vztrajno in odgovorno delo naj premosti izgubo. Njegove ocene, analize nam ostajajo neprecenljiv vir za premagovanje težav in nasprotij, s katerimi se soočamo pri premagovanju etatiističnih, unitarističnih, nacionalističnih, liberalističnih in drugih odporov. Kardelj je s Titom združeval marksizem z jugoslovansko stvarnostjo.

Tito je ob slovesu dejal: »Osebnost Kardelja simbolizira brezkompromisnega in skromnega človeka-tovariša, tihega in ne-trudnega delavca.«

DR. STANE PAVLIČ